

CHORALIS CONSTANTINUS 500

A HABSBURG CSÁSZÁRI UDVAR ÉNEKES SZERTARTÁSAI A 15-16. SZÁZADI GYAKORLAT ALAPJÁN
VOCAL LITURGICAL MUSIC IN THE HABSBURG IMPERIAL COURT ACCORDING TO 15TH AND 16TH-CENTURY PRACTICES

Dominica 1 in Quadragesima/Nagyböjt 1. vasárnapja/1st Sunday of Lent

Belvárosi Főplébániatemplom (2009. március 1., 19.00)/Inner City Parish Church (1. March, 2009. at 7 PM)

Introitus – Heinrich Isaac: **Invocábit me** (Choralis Constantinus I.)

Kyrie – Heinrich Isaac: II. Missa Solenne (a6)

Oratio – Lectio

Graduale – **Angelis suis** (Graduale Pataviense, fol. 29v)

Tractus – Heinrich Isaac: **Qui hábitat** (Choralis Constantinus I. – Graduale Pataviense, fol. 30)

Evangelium

Credo – Dominicale (Graduale Pataviense, fol. 288v-289v)

Offertorium – **Scápulis suis** (Graduale Pataviense, fol. 31v)

Præfatio

Sanctus – Heinrich Isaac: II. Missa Solenne (a6)

Agnus Dei – Heinrich Isaac: II. Missa Solenne (a6)

Communio – Heinrich Isaac: **Scápulis suis** (Choralis Constantinus I.)

Postcommunio

Exitus – Josquin des Prez: **Ave Christe, immolate**

Heinrich Isaac (c.1450-1517)

Születésének pontos idejét és helyét nem tudjuk. Feltehetően 1450 körül született Németalföldön, ahogy ezt az életének korai szakaszára vonatkozó itáliai forrásokból következtetni lehet, amelyekben „Arrigho de Ugho da Fiandra” említik.

Életéről elsőként 1484-ből van adatunk. Ekkor Lorenzo „il Magnifico” de Medici szolgálatában állt Firenzében. Itt a család által patronált három templom énekesé és komponistája volt, valamint Lorenzo gyermekeinek zenei nevelését is ellátta. Gyakran komponált világi műveket is az udvar költőinek, vagy a család tagjainak verseire is. Giovanni Medici később X. Leó pápáknak felkarolta és jelentős feladattal látta el időse tanítómesterét.

Isaac 10 évet töltött Firenzében, majd 1494-ben Lorenzo halála után két évvel távozott a városból, de nem örökre. A korai firenzei évek alatt megházasodott, és Lorenzo segítségével házat vásárolt a városban, közel a Medici palotához. Isaac távozása után felesége Firenzében maradt, így a komponista – amikor csak tehetett – hazalátogatott. Egy helyi intézménnyel kötött szerződése fennmaradt, miszerint ők gondoskodnak Isaac feleségének ellátásáról, ételt és bort szállítottak a házhoz évenkénti díjazás fejében.

Legközelebbi adatunk szerint 1496. novemberében csatlakozik I. Miksa császárhoz, aki ekkor Pisában állomásozik. A Habsburg udvar eddig kívül esett a németalföldi zeneszerzők „hatósugarán”, Isaac az első, aki a császár szolgálatában magas szintre juttatja, felvirágoztatja az udvar zenei életét.

1497. áprilisában már szerepel a neve a bécsi udvar fizetési jegyzékén, mint „udvari komponista”. A kedvező feltételek hatására feleségét is Bécsbe hozatja.

Az új pozíció megváltoztatja saját műveinek repertoárját. Németalföldön és Itáliában töltött idejéből elsősorban francia és olasz nyelvű világi darabjai maradtak fenn, ettől az időtől, pedig latin nyelvű motettái, liturgikus és ünnepi alkalmakra készített művei kerülnek előtérbe. Természetesen, a kor hagyományára szerint, felhasznál világi dallamokat is ezekhez az új művekhez. Az ausztriai és német területeken divatos „Lied” világi műfaját a francia chansonok művészi színvonalára emeli, és gyakran egyházi művekben is feldolgoz egy-egy ismert dallamot.

Másik jelentős újítása a különösen német területeken elterjedt „alternatim” gyakorlat továbbfejlesztése. Ez a gyakorlat az *ordinarium missae* tételeire volt jellemző, ami azt jelentette, hogy váltakozó módon, egy- és többszólamú részek felváltva követték egymást az egyes énekelt részekben belül. A XV-XVI. században az orgona és ének váltakozásáról is tudunk. Isaac ezt a gyakorlatot továbbfejleszti, és kiterjeszti a *proprium missae* tételeire is, kettős értelemben: egyrészt a fent leírtak szerinti váltakozás figyelembevételével, másrészt a *proprium missae* egyes tételeinek feldolgozását tekintve; vagyis az *introitus*, *alleluia/sequentia*, *communio* többszólamú, a közties változó részek *graduale* és *offertorium* egyszólamú gregorián. Isaac pozíciója szerint műveit bécsi használatra komponálta, de gyakorta küldött darabokat Firenzébe, vagy más európai városokba, udvarokba. Bécs és Firenze mellett életének fontos helyszínei voltak még Torgau, Ferrara és Konstanz, ahol időről-időre megfordult.

Röviddel I. Miksával való találkozására után Bölcs Frigyes szász fejedelem udvari Kapellájának névsorában olvashatjuk Isaac nevét Torgauban, ahol ezután többször felbukkan. Még 1498 előtt felkerül a Habsburgok számadó könyvébe, és 1499-ben megfordul Firenzében is. Az 1505 körül keletkezett többszólamú mise anyagot tartalmazó kéziratban nagyrészt a torgau-i Bölcs Frigyes számára komponált művek vannak. Ezeket később jelentősen átdolgozza és a bécsi gyakorlatba már ezek a felújított művek kerülnek, amikből Isaac halála után közel 50 évvel létrejön a *Choralis Constantinus* nyomtatványa.

Ferrari látogatását egy 1502. szeptemberéből származó levél örökíti meg, melyet I. Ercole herceg egyik ügynöke küld urának: „Felhívom Fenséged figyelmét, hogy Isaac énekes Ferrarában járt, és a „La-mi-la-sol-la-si-la-mi”, témára motettát szerzett, amely nagyon jó, s amellyel két nap alatt elkészült. Ebből mindazonáltal még nem lehet többre, csupán arra következtetni, hogy nagyon gyorsan dolgozik; azonkívül azonban így komponál, hogy munkája tetszik az embereknek. Úgy találom, hogy alkalmasabb lenne Fenséged szolgálatára, mint Josquin, mert szívélyesebb modorú és több újat ír. Igaz ugyan, hogy Josquin jobban komponál, de a saját feje és ízlése után meg, nem pedig az emberek kívánságát követi.” A levél ellenére a herceg Josquin-t hívja meg udvarába komponistának.

Sokkal fontosabb Isaac kapcsolata a német Konstanz városával. Valamivel 1505. előtt Martin Vogelmayr volt a város orgonistája, akinek kézírásával van lejegyezve Isaac *Sub tuum praesidium* kezdetű motettája a St. Gall - MS 530 jelzetű kéziratban. Egy másik kódex (St. Gall - MS463/464) őrzi az ugyancsak Konstanzban keletkezett hatszólamú *Virgo prudentissima* motettáját. 1507-ben birodalmi gyűlést tartanak a városban, ahol Niccolò Machiavelli ünnepségén a komponista és felesége is részt vesznek. I. Miksának és a császári Kapellának ekkor Konstanz a székhelye. A katedrális püspöke, *Hugo von Hohenlandenberg* itt hallja Isaac liturgikus műveit, és valószínűleg ő veti fel a zeneszerzőnek a későbbi *Choralis Constantinus* ötletét.

Isaac életének utolsó szakaszában Ausztria liturgikus és világi zenéjének megújításán, jobbátételén fáradozik. Firenzében a Mediciék újra megerősödnek. Lorenzo halála után, Savonarola fellépésének hatására hatalmi helyzetük meggyengült, de ekkorra visszanyerik befolyásukat. Ebben nagy szerep jut Lorenzo fiának – akit Isaac még ifjúkorában tanított – Giovanni de Medicinek pápává választása, aki X. Leó néven uralkodott Rómában. A pápa 1514. május 13-án, közvetett módon levelet küld ifjúkori mesterének. Az üzenetet a Sixtus-kápolna Priorjára Nicolo da Pittis-re bízta. A pápa Isaac részére nyugdíjat biztosít 22 évvel azelőtti szolgálataiért, és arra kéri, hogy a Medici család ügyeinek intézésében, befolyásuk visszaállításában segédkezzen Firenzében. Isaac a levél kapcsán felkeresi I. Miksát, és a pápa kérésére hivatkozva a császár szolgálatából való felmentését kéri. A császár elismerve és megköszönve eddigi szolgálatait, tekintélyes életjáradékban részesíti és elbocsátja. Isaac ezután visszatér Firenzébe és nem hivatalosan a Medici családot szolgálja, ügyeinek intézését felügyeli. Itt halt meg 1517. március 26-án.

Choralis Constantinus

A zenetörténet egyik legnagyobb vállalkozása.

1550-ben és 1555-ben Hieronymus Formschneider nürnbergi kiadónak köszönhetően jelent meg három kötet terjedelemben a teljes egyházi évet felölelő mise-proprium anyagokat tartalmazó kiadvány.

Az első kötet a vasárnapok szertartásához kapcsolódó tételeket közli. A második kötetben a nagyobb egyházi ünnepek (húsvét, pünkösd, mennybemenetel stb.) liturgikus tételei találhatóak, míg a harmadik kötetben a szentek ünnepeihez kapcsolódóan közöl műveket, kiegészítve néhány egyedi ünnep anyagával (akadnak duplikált alkalmak a második kötettel összevetve, némileg eltérő liturgikus tételekkel), illetve néhány alternatív gyakorlat szerint megkomponált mise-ordinárium ciklus is helyet kapott az utolsó kötetben.

Próbáljuk áttekinteni ennek a hatalmas zenei kincsnek a keletkezésétől a nyomtatott megjelenéséig terjedő közel 50 évig tartó kalandos történetét!

A történet 1507-ig nyúlik vissza, amikor Heinrich Isaac a császári Kapella zeneszerzőjeként I. Miksa kíséretében Konstanz városában tartózkodik. Ekkor figyel fel rá a katedrális püspöke, és kéri fel egy teljes egyházi évet felölelő liturgikus énekanyag megkomponálására, a konstanzi katedrális számára. Isaac 1508. április 14-én megbízást kap a katedrális káptalanjától a fontosabb ünnepek (*etlich officia in summis festivitibus*) „Formuláinak” (*Formularies=alapelvek*) elkészítésére. A következő feljegyzés szerint 1508. május 18-án néhány elkészített „Formula” átdolgozására kéri. Végül a megbízástól számított 19 hónappal később, 1509. november 29-én a káptalan elfogadja a teljes mise-proprium anyag „Formuláit” (*1509 Ex parte Cancionales per jsaac transmissi*). „Formulák” alatt valószínűleg azt a tervet kell érteni, amiben Isaac rögzíti a megzenésítendő részek liturgikus szövegét és gregorián dallam-anyagát. Ezt a tervet Isaac hátralevő életében folyamatosan valósítja meg, a „Formulák” szerint sorra komponálja meg azok többszólamú részeit. Minden bizonnyal a katedrálisban e szerint az összeállítás szerint végezték a szertartásokat 1526-ig, amikor a protestánsok támadásai elől a káptalan menekülni kényszerült Konstanzból.

Isaac konstanzi kézíratai és azok másolatai – ezekben a nehéz időkben – egy augsburgi könyvkereskedő, Georg Willer tulajdonába kerültek, aki ezeket továbbadta *Hans Ott* részére, Nürnbergbe. Hans Ott felismerve a „Formulák” jelentőségét, felkéri zeneszerző barátját *Ludwig Senfl* személyében, hogy szerkessze meg a teljes anyagot a rendelkezésre álló kéziratok és másolatok segítségével, illetve a hiányzó részeket az „Formulák” alapján egészítse ki. Senfl a feladatot kiváló ötletnek és lehetőségnek találta. A nagyszerű komponista Isaac tanítványa volt, ahogy az önéletrajzi motettájából (*Lust hab ich g'habt zur Musica*) kiderül.

Mesterét 1515-ben közvetlenül követte a Habsburg udvar zeneszerzői állásában, amit Isaac halálának idején is betöltött. Művészi céljának tartotta Isaac tervét a császári udvar Kapellájában megvalósítani, de ebben megakadályozták. 1519-ben I. Miksa halálakor az Kapellát feloszlatták, Senfl-t elbocsátották. A zeneszerző hűsége korábbi mesteréhez töretlen maradt. 1520-ban ennek ékes bizonyítékát adja a *Liber Selectarum Cantionum* c. motettás kötet megjelentetésével, melyben Isaac műveiből is többet közread.

Senfl-t új pozíciója Münchenbe, a bajor hercegi udvarba szólítja. Itt 1523-ban kapja azt a feladatot, hogy szervezzon udvari Kapellát. (Ebbe a kórusba nyer néhány évtized múlva Orlando di Lasso is felvételt mint énekes, majd az ő irányítása alatt éri el a müncheni Kapella a fénykorát.) Senfl, nem sokkal Münchenbe való megérkezése után hozzákezd Isaac műveinek másolásába. Nem véletlen, hogy a legfontosabb 4 kéziratosa Isaac műveket tartalmazó forrás itt található (MSS 35-38). 1531-et írunk, amikor Hans Ott felkeresi Senfl-t tervével, aki ezután hosszú ideig dolgozik mestere hagyatékán. Hat évvel később, Ott egy másik kiadványának (*Novum et insigne opus musicum, 1537.*) előszavában beharangozza a készülő tervet: „*Isaaci pauca habere potui, sed facile id pensabimus proxima editione, qua Choralem cantum constantiensem, ut vocant vulgabimus*”. Anyagi nehézségek miatt a kötet nem tud megjelenni. Időközben Senfl 1542-1543 körül meghal, majd nemsokkal utána 1546-ban Hans Ott is. Senfl 1537-ben elkészült Isaac terveinek megszerkesztésével, a hiányzó részek kiegészítésével, összeállt a nagy mű, legalábbis erre utal, hogy halála utánról nincsenek mástól bejegyzések a kéziratban. A kiadvány Hieronymus Formschneiderhez kerül, aki 1550-ben adja ki a *Choralis Constantinus* I. kötetét, majd 1555-ben a II. és III. kötetet.

Több mint három évszázadnak kellett eltelnie, hogy modern átírásban is napvilágot lásson ez a sorozat. Az első két kötet modern kiadása kritikai jegyzetekkel 1898-ban és 1909-ben jelent meg Guido Adler és Anton Webern közreadásában. A

korábbi erőfeszítések az 1950-es évek után felerősödtek a tekintetben, hogy alapos vizsgálat alá kerüljenek a „Formulák” egyes részei és a teljes kompozíciós sorozat. Régi Gradualék és Missalék, számos kézirat és nyomtatvány átvizsgálása történt meg a szóba jöhető egyházmegyék területén, ahol ezek a művek liturgikus használatba kerülhettek.

A konstanzi püspökséghez tartozó nyomtatott Graduale nem került elő ebből az időből, csak kéziratos Missale. Ez alapján egyértelmű, hogy a Choralis Constantinus terve az ő felkérésükre készült. A második kötetben található három szent anyaga (St. Conrad, St. Pelagius és St. Geberhard) teszi egyértelművé, hogy Isaac ezt az összeállítást Konstanz számára írta. Ezek a szentek csak a helyi liturgiában szerepelnek. A második kötet „Formuláit” összevetve a Missaléval kiderül, hogy ez a kötet teljes egészében Konstanz számára készült. Azonban más a helyzet az első és harmadik kötettel. Ezek összevetése a konstanzi Missaléval mutatnak kisebb eltéréseket, sőt esetenként a „Formulák” nincsenek semmilyen összefüggésben a misekönyvvel. Ennek a két kötetnek a legfőbb forrásai a Senfl és társai által másolt müncheni kéziratok (MSS 35-38). Ezek több liturgikus könyvvel való összehasonlítása alapján a passauai nyomtatott Graduale, az 1511-ben Bécsben megjelent Graduale Pataviense vehető mintának a „Formulákat” illetően. E szerint a Graduale szerint végezték a bécsi császári Kapella liturgikus gyakorlatát. Az első kötetben kapnak helyet az alábbi mise-proprium anyagok: (a) Szentháromság vasárnapja, (b) 23 pünkösd utáni vasárnap, (c) Adventi időszak vasárnapjai, (d) Vízkereszti időszak vasárnapjai, (e) Nagyböjti időszak vasárnapjai, a (f) Húsvéti időszak vasárnapjai és a (g) Mennybemenetel utáni vasárnap. A harmadik kötetben Senfl közreadásában a következő ünnepek tételei találhatóak: (a) Szentek közös részei, (b) 5 Tractus, (c) 17 „Formula” egyes szentek ünnepéhez és szentek közös részeihez kapcsolódva, amelyek közül 7 duplikált ünnep a második kötettel, valamint (d) 5 mise-ordinárium ciklus.

Senfl szándéka egyértelműen az volt, hogy Isaac által Konstanz felkérésére elkezdett zenei anyagot a „Formulák” alapján kiegészítse az egész egyházi évre, amihez még alternatív ordinárium sorozatot is illesztett, ami egy templomi kórus számára teljessé teszi a három kötetet. Az odaadó tanítvány megszerkesztette mestere teljes liturgikus zenei törekvéseit magába foglaló gyűjteményét. Egy dolog nem sikerült maradéktalanul, mégpedig az, hogy egy egyházmegye rítusa szerint álljon össze a teljes három kötet. Erre utal a sorozat második és harmadik részében található duplikált ünnepek sora (ami a teljes művet tekintve igencsak elenyésző). Ilyen módon kétféle gyakorlat szerint, a konstanzi és a passauai/bécsi rítus szerint áll össze a teljes sorozat.

Ezek szerint a *Choralis Constantinus* cím kissé félrevezető, hiszen az első és harmadik kötet csak a császári Kapella gyakorlata szerinti anyaggal készült el. Senfl megpróbálta megőrizni eredeti egységében az egyes ünnepek tételeit, az egyes tételek különálló részeit, ezért nem javított bele mesterének Konstanz számára összeállított második kötetének anyagába, így maradhatott meg ez a rítusok szerinti kettősség.

Több szempontból is nagy jelentőségű a *Choralis Constantinus* megjelenése. A kötetben rögzített előadói gyakorlatnak középkori gyökerei vannak. Az első többszólamú művek – melyek liturgikus használatra, ezen elv szerint készültek – a XII-XIII. századból maradtak fent. Legfontosabb források a francia *Notre Dame-i iskola* két alakjának *Leoninus*nak és *Perotinus*nak műveit is tartalmazó *Magnus liber organi* nevet viselő kottás kézirat. Isaac korából tudunk több zeneszerzőről is, akik ezt a gyakorlatot egy-egy proprium sorozat erejéig alkalmazták, ám sem kortársainak, sem a késői utódoknak nem sikerült ezt a teljes egyházi év alkalmaira kiterjesztenie. Ismerünk nagynevű komponistákat, akik kísérletet tettek erre vonatkozóan, de vagy nem lett teljesen kidolgozott művük, vagy nem is maradt belőle fenn kézzelfogható adat, csak írásos források utalnak erre. Ilyen például *William Byrd: Gradualia* sorozata, vagy *Giovanni Pierluigi da Palestrina: Gradualia* terve.

A XVI. század közepén, a német kottakiadásban ritkaság volt, hogy külön kiadványt jelentessenek meg egy szerző műveiből, főleg hogyha az illető nem német születésű. Heinrich Isaac volt az első, aki ilyen megtiszteltetésben részesült.

Ez a mű az utókorra hagyományozza a korabeli német egyházzenei gyakorlatot, I. Miksa császár és más jeles fejedelmek udvarainak énekes hagyományát.

Ez az első olyan jellegű kiadvány, amelyet a későbbi összkiadások (*Opera omnia*) előfutárának tekinthetünk.

Liturgikus szempontból pedig, a megjelenés után az első rész, a vasárnapok anyagát tartalmazó kötet alapján folytak a vasárnapi szentmisék a Habsburg udvarban, és ez a gyakorlat elterjedt egész Ausztriában, Németországban és a svájci egyházban, aminek rövid időn belül a reformáció terjedése szabott gátat.

A **Discantus Énekegyüttes** 1996 őszén alakult. 1997-ben tartotta első koncertjét, és az ezt követő években a fővárosban, vidéken és külföldön is rendszeresen adott önálló koncerteket. Az együttes ma 12 tagot számlál, többen közülük a Liszt Ferenc Zeneakadémia vagy más felsőoktatási intézmény karvezetés szakán végeztek.

Az énekegyüttes repertoárja főként reneszánsz és korabarokk egyházi zenéből áll, a koncerteken ezenkívül e korszakok világi irodalmából valamint a huszadik század magyar és külföldi szerzőitől is szerepelnek tételek.

Az együttes több nemzetközi versenyen és fesztiválon is részt vett: 2001-ben a VIII. Budapesti Nemzetközi Kórusversenyen megnyerte a Vegyes Kamarakórusok kategóriáját és különdíjjal is jutalmazták. Ugyanez év júliusában a Wernigerodeban megrendezett 2. Johannes Brahms Kórusversenyen a kategóriagyőzelem mellett megnyerte a verseny Nagydíját is, a Johannes Brahms-Díjat is. 2002-ben a Prágai Petr Eben Adventi Kórusversenyen a kategóriagyőzelem mellett szintén megnyerte a fesztivál Nagydíját is. 2004 nyarán az olaszországi Goriziában megrendezett 43. Nemzetközi Kórusversenyen mindkét induló kategóriában elsőként végzett az énekegyüttes, és ismét megkapta a verseny Nagydíját.

2002-ben megjelent az együttes első CD-je, amelyen Thomas Tallistól és Giovanni Pierluigi da Palestrinatól szerepelnek motetták.

Introitus

Invocabit me, et ego exaudiam eum:
erípiam eum, et glorificábo eum:
longitúdine diérum adimplébo eum.
Ps. Qui hábitat in adjutório Altíssimi, in
protectióne Dei celi commorábitur.

Introitus

Ha kiált hozzám, meghallgatom,
megmentem és megdicsóítem, betöltöm
őt hosszú élettel.
Ps. Ki a Fölségesnek oltalmában lakik, az
ég Istenének védelmében nyugszik.

Introitus

He shall cry to me, and I will hear him: I
will deliver him, and I will glorify him: I
will fill him with length of days.
Ps. He that dwelleth in the aid of the
Most High: shall abide under the

Glória Patri et Filio et Spiritui Sancto
sicut erat in principio et nunc et semper
et in sæcula sæculórum. Amen.

Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.
Christe, eléison.
Christe, eléison.
Christe, eléison.
Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.
Kýrie, eléison.

Oratio

Oremus. Deus, qui Ecclesiam tuam
annua Quadragesimali observatione
purificas: præsta familie tuæ; ut quod a
te obtinere abstinendo nititur, hoc bonis
operibus exsequatur. Per Dóminum
nostrum Jesum Christum Filium tuum
qui vivit et regnat in unitate Spiritus
Sancti Deus per omnia sæcula
sæculórum. Amen.

Lectio Epistolæ beati Pauli Apostoli ad
Corinthios. Fratres: Exhortamur vos, ne
in vacuum gratiam Dei recipiatis. Ait
enim: Tempore accepto exaudivi te, et in
die salutis adiuvisti te. Ecce nunc tempus
acceptabile, ecce nunc dies salutis.
Nemini dantes ullam offensionem, ut
non vituperetur ministerium nostrum:
sed in omnibus exhibeamus nosmetipsos
sicut Dei ministros, in multa patientia, in
tribulationibus, in necessitatibus, in
angustiis, in plagis, in carceribus, in
seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in
ieiuniis, in castitate, in scientia, in
longanimitate, in suavitate, in Spiritu
Sancto, in caritate non ficta, in verbo
veritatis, in virtute Dei, per arma iustitiæ
a dextris, et a sinistris: per gloriam et
ignobilitatem: per infamiam, et bonam
famam: ut seductores et veraces: sicut qui
ignoti, et cogniti: quasi morientes, et
ecce vivimus: ut castigati, et non
mortificati: quasi tristes, semper autem
gaudentes: sicut egentes, multos autem
locupletantes: tamquam nihil habentes, et
omnia possidentes.
Verbum Dómini. – Deo grátias.

Graduale

Angelis suis mandávit de te, ut custódiant
te in ómnibus viis tuis. V) In mánibus
portábunt te, ne unquam offéndas ad
lápídem pedem tuum.

Tractus

Qui hábitat in adiutório Altíssimi, in

Dicsőség az Atyának és Fiúnak és
Szentlélek Istennek. Miképpen kezdetben
vala, most és mindenkor és mindörökkön
örökké. Ámen.

Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!
Krisztus, kegyelmezz!
Krisztus, kegyelmezz!
Krisztus, kegyelmezz!
Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!
Uram, irgalmazz!

Oratio

Könyörögjünk. Isten, ki Egyházadat a
negyvennapos böjt évenkénti megtartása
által tisztogatsz, add meg népednek,
hogy amit önmegtartóztatás által tőled el
akar nyerni, azt jótettivel el is érhesse. A
mi Urunk, Jézus Krisztus, a te Fiad által,
aki veled él és uralkodik a Szentlélekkel
egységben, Isten mindörökkön örökké.
Ámen.

Szentlecke Szent Pál apostolnak a
korintusiakhoz írt leveléből. Testvérek:
Intünk titeket, hogy hiába ne vettétek
legyen az Isten malasztját. Mert ő
mondja: Nekem tetsző időben
meghallgatlak téged, és az üdvösség
napján megsegítelek téged. Íme, most van
a kellő idő; íme, most van az üdvösség
napja! Senkinek se okozzunk semmiféle
botrányt, hogy ne szidalmaztassék a mi
szolgálatunk; hanem viselkedjünk
mindenben Isten szolgálaként sok
tűrésben: nyomorúságban, szükségben,
szorongatásban, verésben, tömlöcben,
zendülésben, fáradságban, virrasztásban,
böjtölésben, tisztaságban, tudásban,
békétűrésben, nyájasságban, a
Szentlélekben, nem színlelt szeretetben,
az igazság igéjében, Isten erejében,
jobbról és balról az igazságosság
fegyverzetében, dicsőségben és
becstelenségben, gyalázatban és jó
hírnévben; mint csábítók és mégis
igazmondók; mint ismeretlenek és mégis
ismeretesek; mint halálra váltak és íme,
mégis élünk; mint megverték, de meg
nem öltek; mint szomorkodók, és mégis
mindig örvendezők; mint szűkölködők,
és mégis sokakat gatdagítók; mint akiknek
semmijük sincsen és mindenük megvan.
Ez az Isten igéje – Istennek legyen hála.

Graduale

Angyalainak parancsolt felőled az Isten,
hogy minden utadon őrizzenek. V)
Kezükön hordoznak téged, hogy kőbe ne
üssed lábadat.

Tractus

Ki a Fölségesnek oltalmában lakik, az ég

protection of the God of Heaven.
Glory be to the Father, and to the Son,
and to the Holy Ghost. As it was in the
beginning, is now, and ever shall be,
world without end. Amen.

Lord, have mercy.
Lord, have mercy.
Lord, have mercy.
Christ, have mercy.
Christ, have mercy.
Christ, have mercy.
Lord, have mercy.
Lord, have mercy.
Lord, have mercy.

Oratio

Let us pray. O God, who dost purify Thy
Church by the yearly observance of Lent:
grant to Thy household, that what we
strive to obtain from Thee by abstinence,
we may achieve by good works. Through
our Lord Jesus Christ, Thy Son, Who
liveth and reigneth with Thee in the unity
of the Holy Ghost, one God, world
without end. Amen.

Lesson from the Epistle of Blessed Paul
the Apostle to the Corinthians. Brethren,
We exhort you that you receive not the
grace of God in vain. For He saith: In an
accepted time have I heard thee, and in
the day of salvation have I helped thee.
Behold, now is the acceptable time,
behold now is the day of salvation.
Giving no offense to any man, that our
ministry be not blamed: but in all things
let us exhibit ourselves as the ministers of
God, in much patience, in tribulation, in
necessities, in distresses, in stripes, in
prisons, in seditions, in labors, in
watchings, in fastings, in chastity, in
knowledge, in long-suffering, in
sweetness, in the Holy Ghost, in charity
unfeigned, in the word of truth, in the
power of God, by the armor of justice on
the right hand and on the left: by honor
and dishonor, by evil report and good
report: as deceivers and yet true, as
unknown and yet known: as dying, and
behold we live: as chastised and not
killed: as sorrowful, yet always rejoicing:
as needy, yet enriching many: as having
nothing and possessing all things.
This is the word of the Lord. – Thanks be to
God.

Graduale

God has given His Angels charge over
thee, to keep thee in all thy ways. V) In
their hands they shall bear thee up, lest
thou dash thy foot against a stone.

Tractus

He that dwelleth in the aid of the Most

protectiōe Dei celi commorabitur. V) Dicit Dómino: Suscéptor meus es, et refúgium meum, Deus meus: sperábo in eum. V) Quóniam ipse liberávit me de láqueo venántium, et verbo áspero. V) Scápolis suis obumbrábit tibi, et sub pennis eius sperábis. V) Scuto circúmdabit te véritas eius: Non timébis a timóre noctúrno. V) A sagítte volánte per diem a negótio perambulánte in ténebris, a ruína et dæmónio meridiáno. V) Cadent a látere tuo mille, et decem míllia a dextris tuis: tibi autem non appropinquábit. V) Quóniam Angelis suis mandávit de te, ut custódiat te in ómnibus viis tuis. V) In mánibus portábunt te, ne unquam offéndas ad lápidem pedem tuum. V) Super áspidem et basiliscum ambulábis, et conculcábis leónem et dracónem. V) Quóniam in me sperávit, liberábo eum: prótegam eum, quóniam cognóvit nomen meum. V) Invocabit me, et ego exáudiam eum: cum ipso sum in tribulatiōe. V) Erípiam eum, et glorificábo eum: longitúdine diérum adimplébo eum, et osténdam illi salutáre meum.

Dóminus vobíscum. – Et cum spírítu tuo.
Sequentia sancti Evangelii secundum Matthaum.
– Glória tibi Dómine

In illo tempore: Ductus est Iesus in desertum a Spírítu, ut tentaretur a diabolo. Et cum ieiunasset quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, postea esuriit. Et accedens tentator, dixit ei: Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. Qui respondens, dixit: Scriptum est: Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem, et statuit eum super pinnaculum templi, et dixit ei: Si Filius Dei es, mitte te deorsum. Scriptum est enim: Quia Angelis suis mandavit de te, et in manibus tollent te, ne forte offéndas ad lapidem pedem tuum. Ad illi Iesus: Rursum scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: et ostendit ei omnia regna mundi, et gloriam eorum, et dixit ei: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me. Tunc dicit ei Iesus: Vade Satana: scriptum est enim: Dominum Deum tuum adorabis: et illi soli servies. Tunc reliquit eum diabolus: et ecce Angeli accesserunt, et ministrabant ei.
Laus tibi, Christe.

Istenének védelmében nyugszik. V) Azt mondja az Úrnak: te vagy az én oltalmam, menedékem, Istenem, kibem bizakodom. V) Mert ő megment engem a vadászok törétől, a súlyos veszélttől. V) Szárnyával árnyékot borít reád, és tollai alatt menedékre találsz. V) Hűsége pajzsként vesz körül, nem kell félned az éjszaka rémétől. V) A nappal repülő nyíltól, a sötétben kószáló járványtól, a délben támoadó gonosztól. V) Ezren essenek el bár oldalad mellől, és tízezen jobbod felől, hozzád mi sem közeledik. V) Mert angyalainak parancsolt felőled, hogy minden utadon őrizzenek. V) Kezükön hordoznak téged, hogy kőbe ne üssed lábadat. V) Áspiskígyón és viperán fogsz jární, oroszlánt és sárkányt fogsz tiporni. V) Mivel bennem bízik, megszabadítom, oltalma leszek, mert ismeri nevemet. V) Ha kiált hozzám, meghallgatom, a szorongatás idején velem leszek. V) Megmentem és megdicsőítem, betöltöm őt hosszú élettel, és megmutatom neki segítségemet.

Az Úr legyen veletek – És a te lelkeiddel.
A szent evangélium szakasza Szent Máté szerint. –
Dicsőség neked Istenünk.

Az időben: Jézust a pusztába vivé a Lélek hogy megkísértse az ördög. És miután negyven nap és negyven éjjel böjtölt, azután megéhezék. És hozzájárulván a kísértő, mondá neki: Ha Isten fia vagy, mondd, hogy e kövek kenyerekké váljanak. Ki felevén, mondá: Írva vagyon: Nemcsak kenyérről él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik. Akkor magával vivé őt az ördög a szent városba és a templom ormára állítá, és mondá neki: Ha Isten fia vagy, vesd le magadat; mert meg van írva, hogy angyalainak parancsolt felőled, és kezeikben hordoznak téged, hogy kőbe ne üssed lábadat. Mondá neki Jézus: Megint írva vagyon: Ne kísértsd a te Uradat Istenedet. Majd ismét egy igen magas hegyre vivé őt az ördög, és megmutatá neki a világ minden országait és azok dicsőségét, és mondá neki: Mindezeket neked adom, ha leborulván imádasz engem. Akkor mondá neki Jézus: Távozzál, sátán! Mert írva vagyon: a te Uradat Istenedet imádjad, és csak neki szlgálj. Akor elhagyá őt az ördög, és íme angyalok jövének és szolgálnak neki.
Ezek az evangélium igéi – Áldunk téged, Krisztus.

High, shall abide under the protection of the God of heaven. V) He shall say to the Lord: Thou art my protector and my refuge: my God, in Him will I trust. V) For He hath delivered me from the snare of the hunters, and from the sharp word. V) He will overshadow thee with His shoulders, and under His wings thou shalt trust. V) His truth shall compass thee with a shield: thou shalt not be afraid of the terror of the night. V) Of the arrow that flieth in the day, of the business that walketh about in the dark, of invasion or of the noonday devil. V) A thousand shall fall at your side, and ten thousand at thy right hand: but it shall not come nigh thee. V) For He hath given His Angels charge over thee, to keep thee in all thy ways. V) In their hands they shall bear thee up, lest thou dash thy foot against a stone. V) Thou shalt walk upon the asp and the basilisk, and thou shalt trample underfoot the lion and the dragon. V) Because he hoped in Me I will deliver him: I will protect him, because he hath known my Name. V) He shall cry to me, and I will hear him: I am with him in tribulation. V) I will deliver him, and I will glorify him: I will fill him with length of days, and I will show him my salvation.

The Lord be with you. – And also with you.
A reading from the holy gospel according to Saint Matthew. – Glory to you, Lord.

At that time Jesus was lead by the Spirit into the desert, to be tempted by the devil. And when He had fasted forty days and forty nights, afterwards He was hungry. And the tempter coming said to Him: If Thou be the Son of God, command that these stones be made bread. Who answered and said: It is written: Not in bread alone doth man live, but in every word that proceedeth from the mouth of God. Then the devil took Him up into the holy city and set Him upon the pinnacle of the temple, and said to Him: If Thou be the Son of God, cast Thyself down. For it is written: That He hath given His Angels charge over thee, and in their hands shall they bear Thee up, lest perhaps Thou dash Thy foot against a stone. Jesus said to him: It is written again, Thou shalt not tempt the Lord thy God. Again the devil took Him up into a very high mountain and showed Him all the kingdoms of the world and the glory of them, and said to Him: All these will I give Thee, if falling down Thou wilt adore me. Then Jesus saith to him: Begone Satan! for it is written: The Lord thy God shalt thou adore, and Him only shalt thou serve. Then the devil left Him. And behold Angels came, and ministered to Him.
This is the gospel of the Lord. – Praise to you,

Credo in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ, visibílium ómnium et invisibílium. Et in unum Dóminum Iesum Christum, Fílium Dei unigénitum, et ex Patre natum ante ómnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lúmine, Deum verum de Deo vero, génitum, non factum, consubstantiálem Patri: per quem ómnia facta sunt. Qui propter nos hómines et propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnátus est de Spíritu Sancto ex Maria Vírgine, et homo factus est. Crucifíxus étiam pro nobis sub Póntio Piláto; passus et sepúltus est, et resurrexít tértia die, secúndum Scriptúras, et ascendít in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et íterum ventúrus est cum glória, iudicáre vivos et mórtuos, cuius regni non erit finis. Et in Spíritum Sanctum, Dóminum et vivificántem: qui ex Patre Filíoque procedít. Qui cum Patre et Filío simul adorátur et conglorificátur: qui locútus est per prophétas. Et unam, sanctam, cathólicam et apostólicam Ecclesiám. Confíteor unum baptísma in remissionem peccatorum. Et expécto resurrectionem mortuórum et vitam ventúri sæculi. Amen.

Offertorium

Scápulis suis obumbrábit tibi Dóminus, et sub pennis eius sperábis: scuto circúmdabit te véritas eius.

Prefacio

Dóminus vobíscum. – Et cum spíritu tuo. Sursum corda. – Habémus ad Dóminum. Grátias agámus Dómino Deo nostro. – Dignum et iustum est.

Vere dignum et iustum est, æquum et salutare, nos tibi semper, et ubique grátias agere: Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus. Qui corporali ieunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris et præmia: per Christum Dóminum nostrum. Per quem maiestatem tuam laudant Angeli, adorant Dominationes, tremunt Potestates. Cæli, calorumque Virtutes, ac beata Seraphim, socia exultatione concelebrant. Cum quibus et nostras voces, ut admitti iubeas deprecamur, supplici confessione dicentes:

Sanctus, sanctus, sanctus Dóminus Deus Sábaoth.

Pleni sunt cæli et terra glória tua. Hosánna in excélsis. Benedíctus qui venit in nómine Dómini.

Hiszek az egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek, minden láthatónak és láthatatlannak Teremtőjében. Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában, aki az Atyától született az idő kezdete előtt. Isten az Istentől, Világosság a Világosságtól, valóságos Isten a valóságos Istentől, született, de nem teremtmény, az Atyával egylényegű; és minden általa lett. Értünk, emberekért, a mi üdvösségünkért leszállott a mennyből. Megtestesült a Szentlélek erejéből Szűz Máriától, és emberré lett. Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették, kínhalált szenvedett és eltemették. Harmadnapra feltámadott az Írások szerint, fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján, de újra eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat, és országának nem lesz vége. Hiszek a Szentlélekben, Urunkban és éltetőnkben, aki az Atyától és a Fiútól származik; akit éppúgy imádunk és dicsőítünk, mint az Atyát és a Fiút. Ő szólt a próféták szavával. Hiszek az egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyházban, vallom az egy keresztséget a bűnök bocsánatára, várom a holtak feltámadását és az eljövendő örök életet. Ámen.

Offertorium

Szárnyával árnyékot borít reád az Úr, és tollai alatt menedékre találsz; hűsége pajzsként vesz körül.

Prefacio

Az Úr legyen veletek. – És a te lelkeddel. Emeljük fel szívünket. – Felemeltük az Úrhoz. Adjunk hálát Urunknak, Istenünknek. – Méltó és igazságos.

Valóban méltó és igazságos, illő és üdvösséges, hogy mi neked mindenkor és mindenhol hálát adjunk, szentséges Úr, mindenható Atya, örök Isten, ki a testi bűjt által a bűnöket elnyomod, a lelket fölemeled, erőt adsz és gazdagon jutalmazol a mi Urunk Krisztus által, aki által dicsérik felségedet az angyalok, imádják az uralkodók, félik a hatalmasságok meg az egek erői és a boldog szeráfok egyesült dicsérettel magasztalnak: és engedd meg, kérünk, hogy velük egyesítsük a mi szózatunkat, és alázatos megvallással mondjuk:

Szent vagy, szent vagy, szent vagy, mindenség Ura, Istene.

Dicsőséged betölti a mennyet és a földet. Hozsanna a magasságban. Áldott, aki jön az Úr nevében. Hozsanna a magasságban.

I believe in one God, The Father Almighty, Maker of heaven and earth, and of all things visible and invisible. And in one Lord, Jesus Christ, the Only-begotten Son of God. Born of the Father before all ages. God of God, Light of Light, true God of true God. Begotten, not made, of one substance with the Father. By whom all things were made. Who for us men and for our salvation came down from heaven. And became incarnate by the Holy Spirit of the Virgin Mary: AND WAS MADE MAN. He was also crucified for us, suffered under Pontius Pilate, and was buried. And on the third day He rose again according to the Scriptures. He ascended into heaven and sits at the right hand of the Father. He will come again in glory to judge the living and the dead and His kingdom will have no end. And in the Holy Spirit, the Lord and Giver of life, Who proceeds from the Father and the Son. Who together with the Father and the Son is adored and glorified, and who spoke through the prophets. And one holy, Catholic and Apostolic Church. I confess one baptism for the forgiveness of sins and I await the resurrection of the dead and the life of the world to come. Amen.

Offertorium

The Lord will overshadow thee with His shoulders, and under His wings thou shalt trust: His truth shall compass thee with a shield.

Prefacio

The Lord be with you. – And also with you. Lift up your hearts. – We lift them up to the Lord. Let us give thanks to the Lord our God. – It is right to give him thanks and praise.

It it truly meet and just, right and for our salvation, that we should at all times, and in all places, give thanks unto Thee, O holy Lord, Father almighty, everlasting God; Who by this bodily fast, dost curb our vices, dost lift up our minds and bestow on us strength and rewards; through Christ our Lord. Through whom the Angels praise Thy Majesty, the Dominations worship it, the Powers stand in awe. The Heavens and the heavenly hosts together with the blessed Seraphim in triumphant chorus unite to celebrate it. Together with these we entreat Thee that Thou mayest bid our voices also to be admitted while we say with lowly praise:

Holy, Holy, Holy

Lord God of Hosts.

Heaven and earth are filled with your glory.

Hosanna in the highest.

Blessed is He Who comes in the Name

Hosanna in excelsis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi:
miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi:
miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi:
dona nobis pacem.

Communio

Scápolis suis obumbrábit tibi Dóminus,
et sub pennis eius sperábis: scuto
circumdabit te véritas eius.

*Qui hábitat in adiutorio Altíssimi in protectióne
Dei calí commorábitur.*

*Dicit Dómino susceptor meus es tu et refúgium
meum Deus meus sperábo in eum.*

Scápolis...

*Quóniam ipse liberábit me de láqueo venántium
et a verbo áspero.*

*Quóniam angelis suis mandávit de te ut
custódiant te in ómnibus viis tuis.*

Postcommunio

Oremus. Tui nos, Domine, sacramenti
libatio sancta restauret: et a vetustate
purgatos, in mysterii salutaris faciat
transire consortium. Per Dóminum
nostrum Jesum Christum Filium tuum
qui vivit et regnat in unitate Spiritus
Sancti Deus per omnia sæcula
sæculórum. Amen.

Motetta

Ave Christe, immolate in crucis ara,
redemptionis hostia: morte tua nos amara
fac redemptos luce clara tecum frui
gloria.

Ave verbum, incarnatum de Maria
Virgine, panis vivus Angelorum, salus et
spes infirmorum, medicina peccatorum.
Salve corpus Jesu Christi, quod de coelo
descendisti et populum redemisti, qui in
cruce pependisti.

Jesu bone, fons pietatis, laus Angelorum,
gloria Sanctorum, spes peccatorum,
miserere nobis.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit:
irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit:
irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, te elveszed a világ bűneit:
adj nekünk békét.

Communio

Szárnyával árnyékot borít reád az Úr, és
tollai alatt menedékre találsz; hűsége
pajzsként vesz körül.

*Aki a Magasságbelinek oltalmában lakozik s a
Mindenható árnyékában marad.*

*Mondja az Úrnak: menedékem vagy és váram,
Istenem, kibem bízom én.*

Szárnyával...

*Mert ő szabadít meg a vadászok törétől és a
rosszakaró beszédétől.*

*Mert angyalainak parancsolt felőled, hogy
megőrizzenek téged minden utadon.*

Postcommunio

Könyörögünk. Szentséged szent vétele,
Urunk, újítson meg minket és a régi
bűnőktől megtisztítva, ez üdvöt adó
misztériumnak közösségébe segítsen el
minket. A mi Urunk, Jézus Krisztus, a te
Fiad által, aki veled él és uralkodik a
Szentlélekkel egységben, Isten
mindörökkön örökké. Amen.

Motetta

Üdvözlég, Krisztus, a keresz oltarán
feláldozva, a megváltás ajándékeként:
add, hogy keserű haláloed által mi,
megváltottak, megláthassuk veled a
dicsőség fényét.

Üdvözlég, Szűz Mária által megtestesült
Ige, angyalok élő kenyere, betegek
gyógyítója és reménysége, ki gyógyír vagy
a bűnösöknek.

Üdvözlég, Jézus Krisztus teste, ki a
mennyeből szálltál le, és mentetted meg
népedet a kereszten függve.

Ó, jó Jézus, kegyesség forrása, angyalok
dicsérete, szentek dicsősége, bűnösök
reménye, könyörülj rajtunk.

of the Lord.

Hosanna in the highest.

Lamb of God, Who take away the sins of
the world, have mercy on us.

Lamb of God, Who take away the sins of
the world, have mercy on us.

Lamb of God, Who take away the sins of
the world, grant us peace.

Communio

The Lord will overshadow thee with His
shoulders, and under His wings thou
shalt trust: His truth shall compass thee
with a shield.

*Whoso dwelleth under the defence of the most
High: shall abide under the shadow of the
Almighty.*

*I will say unto the Lord, Thou art my hope, and
my strong hold: my God, in him will I trust.*

The Lord...

*For he shall deliver thee from the snare of the
hunter: and from the noisome pestilence.*

*For he shall give his angels charge over thee: to
keep thee in all thy ways.*

Postcommunio

Let us pray. May the holy reception of
Thy Sacrament, O Lord, refresh us, that
cleansing us from our old life, it may
make us to pass into the fellowship of
the saving Mystery. Through our Lord
Jesus Christ, Thy Son, Who liveth and
reigneth with Thee in the unity of the
Holy Ghost, one God, world without
end. Amen.

Motetta

Hail, O Christ, sacrificed on the altar of
the Cross, an offering of redemption: by
thy bitter death, make us rejoice with
thee, redeemed in the clear light of glory.
Hail, Word incarnate of the Virgin Mary,
living bread of the angels, healing and
hope of the sick, cure of sinners.

Hail, body of Jesus Christ, who came
down from heaven, and redeemed the
people, who hung upon the cross.

O good Jesus, source of kindness, praise
of the angels, glory of the saints, hope of
sinners, have mercy upon us.

DISCANTUS

Művészeti vezető: Mészáros Péter

**Beleznai Katalin, Darázdsdi Zita, Hajós Nikolett,
Hausenblasz Máté, Mészáros Péter, Nagyváti Zsolt, Nemes Krisztián,
Pálmai Árpád, Szemkeő-Martin Orsolya, Sziklay-Pap Ferenc**